

VJEŽBE (BLOK II) – Određenje subjekta poslovnog prava

Na drugim vježbama iz nastavnog predmeta Pravo privrednih društava ćemo obraditi pojedine nastavne jedinice drugog predavanja, a akcentat će posebno biti stavljen na shvatanja pojmova: poslovnog subjekata i vrsta poslovnih subjekata, osnivanje poslovnih subjekata te zakonski elementi poslovnih subjekata. Međutim, prije nego što započnemo s navedenom materijom osvrnut ćemo se na prve vježbe i pitanja koja su postavljena.

1. Analiza prethodnih vježbi

Kroz naše prve vježbe imali smo nekoliko pitanja o kojim su studenti trebali razmisliti kao i jedan finalni zadatak čije rješenje ćemo predstaviti u ovim vježbama.

Prvo pitanje se odnosilo na privatnopravni karakter normi poslovnog prava te razlog zašto norme nemaju javnopravni karakter. Iz same definicije poslovnog prava jasno je da ono za predmet svog reguliranja ima privatnopravne odnose koji nastaju između poslovnih subjekata u okviru njihove poslovne djelatnosti. Subjekti prava su ti koji odlučuju da li će osnovati određeni poslovni subjekat i koji će to oblik udruživanja biti. Između poslovnih subjekata u okviru poslove aktivnosti se stvaraju privatnopravni odnosi (jednako kao i u obligacionim pravu između fizičkih lica) i domet normi javnog prava je tu jasno ograničen na određene granice u okviru kojih se subjekti mogu kretati. Ipak, jedan dio normi poslovnog prava ima i javnopravni karakter, a što je direktna posljedica prethodno navedenog. To su norme koje regulišu odnos poslovnog subjekta i države, norme kojima se reguliše pravni status poslovnih subjekata npr. organizacija, organi upravljanja, pokrivanje gubitaka, etc. Ipak javnopravni karakter normi poslovnog prava je izuzetak, a ne pravilo.

Drugo pitanje se odnosilo na zakone koji reguliraju materiju poslovnog prava pored Zakona o privrednim društvima FBiH. Analiziranjem predavanja i razumijevanjem obima materije kojim se bavi poslovno pravo, kao zakone koji se javljaju kao izvor poslovnog prava možemo navesti: Zakon o privatizaciji, Zakon o unutrašnjoj trgovini , Zakon o stranim ulaganjima, Zakon o stečajnom postupku, Zakon o likvidaciji etc.

I u konačnici imali smo zadatak koji glasi:

1. Na osnovu prvog poslušanog predavanja ispunite tabelu. Konačno rješenje daje odgovor na pitanje: **Kako se zvalo staleško trgovačko pravo srednjeg vijeka koje se razvilo u talijanskim gradovima?**

	1		2		3	4		5		6		
			H			S				C		
			A		O	O		C		O		
<u>I</u>	<u>U</u>	<u>S</u>	<u>M</u>	<u>E</u>	<u>R</u>	<u>C</u>	<u>A</u>	<u>T</u>	<u>O</u>	<u>R</u>	<u>U</u>	<u>M</u>
	N		U		D	I		M				P
	I		R		O	E		M				A
	V		A		N	T		E				G
	E		B		A	A		N				N
	R		I		N	S		D				I
	S				S			A				A
	I				E							
	T											
	A											
	S											

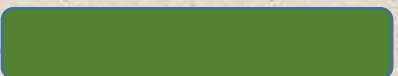
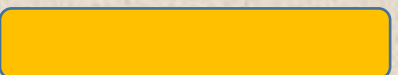
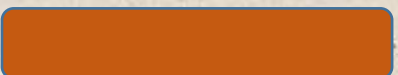
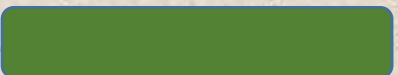
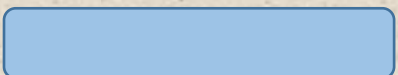
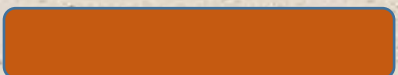
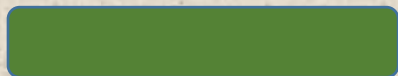
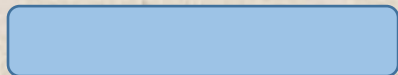
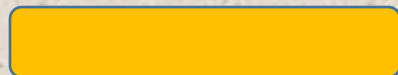
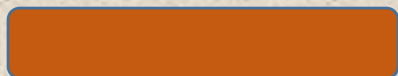
1. Oblik udruživanja u Rimskom carstvu koji je imao pravni subjektivitet
2. Ime najznačajnijeg vladara po kojem je nazvan i Zakonik donesen 2000 g.pr.n.e
3. Naziv pravnih akata donesenih od kraja Luja XIV
4. Oblik udruživanja u Rimskom carstvu koji nije imao pravni subjektivitet
5. Oblik trgovačkog udruživanja tajnih članova u srednjem vijeku
6. Oblik trgovačkog udruživanja čiji su članovi odgovarali neograničeno solidarno svojom imovinom

2. *Pojam poslovnih subjekata*

Na prethodnim predavanju i vježbama smo naučili da je predmet izučavanja statusnog poslovnog prava određenje samih poslovnih subjekata. U tom smislu kroz ove vježbe ćemo izvršiti definisanje i vrste istog. Pa šta bi to bili poslovni subjekti? Poslovne subjekte definišemo kao **pravne i fizičke osobe koje obavljaju poslovne aktivnosti** u raznim ekonomskim oblastima, **s ciljem sticanja dobiti**. Iz ove definicije pronalazimo i najbitnije determinante poslovnih subjekata: to mogu biti kako fizičke i pravne osobe (sa subjektima prava smo se upoznali kroz predmete na I i II godini studiji i o tome ko su subjekti prava neće biti riječi) zatim obavljanje poslovne aktivnosti (kroz iduća predavanja vidjet ćemo šta znači poslovna aktivnost odnosno djelatnost poslovnih subjekata) te ono najbitnije po čemu se poslovni subjekti razlikuju od drugih različitih ustanova iz domena nauke, kulture i sporta jeste činjenica da je cilj poslovnog subjekta **sticanje profita/dobiti/ koristi**. Na pitanje ko su poslovni subjekti u pravnom sistemu BiH odgovor se temelji na mješovitom smislu (na predavanjima smo naučili da pored mješovitog postoje objektivni i subjektivni sistem određenja poslovnog subjekta). Prema ovom sistemu poslovni subjekti su trgovci profesionalce i netrgovci onda kada se bave trgovačkim djelatnostima.

Zadatak: na osnovu odslušanog predavanja ispuni sljedeća polja?

SUBJEKTI POSLOVNOG PRAVA

Ono što je jako bitno napomenuti u ovoj fazi izučavanja jeste terminološko i pojmovno razlikovanje društva i preduzeća. Naime, u svakodnevnom govoru se često ova dva pojma ne razlikuju i pojavljuju kao sinonimi, a što nije slučaj. Društvo kao subjekt poslovnog prava **ima pravni subjektivitet** sa svim svojim pravima, obavezama i odgovornošću u pravnom prometu. S druge strane, preduzeće predstavlja samo jedan funkcionalni dio u okviru kojeg se ostvaruju poslovna aktivnost i kao takvo **nema pravni subjektivitet**.

3. Osnivanje poslovnih subjekata

Kao još jedan predmet izučavanja poslovnog prava o kojem smo govorili na prvim vježbama jeste samo osnivanje odnosno registracija poslovnih subjekata. U pozitivnom pravu BiH su zastupljena tri sistema osnivanja poslovnih subjekata o kojima će biti riječi u nastavku.

Normativni sistem osnivanja je takav sistem kod kojeg je za samo osnivanje potrebno da društvo ispuni zakonom propisana uvjete. Svako društvo koje ispuni navedene uslove stiče pravo upisa u registar društava. Najveća prednost ovog sistema jeste njegova jednostavnost koja se ogleda u činjenici da nije potrebno bilo kakva intervencija državnih organa već samo ispunjenje unaprijed zakonom propisanih uvjeta. Postupak registracije se vrši posredstvom prijave i predavanja potrebne dokumentacije predviđene zakonom.

Koncesioni sistem je takav sistem koji pored ispunjenja uslova za osnivanje društva potrebna je i dozvola državnog organa. Šta to znači? Da društva iako zakonom ispunjava sve uvjete za osnivanje za upis u registar mora imati i dozvolu nadležnog državnog organa. Razlog za ovakvo osnivanje poslovnih subjekata se ogleda u primjeni osnovne vrijednost pravnog sistema, a to je svrsishodnost. Jasno je da kod ovog načina država ostvaruje veliki uticaj (pojedini autori smatraju da je to relikv prošlosti starog sistema) i da su to djelatnosti od posebnog interesa za državu.

Zadatak: na osnovu odslušanog predavanja navesti barem dva poslovna subjekta koji se osnivaju koncesionim sistemom?

Sistem zakona ili upravnog akta je specifični sistem osnivanja koji se primjenjuje kod osnivanja poslovnih subjekata u javnom sektoru – javna preduzeća te u oblasti društvenih djelatnosti - visokoškolske ustanove, bolnice, biblioteke i sl. To je oblast koja je od izuzetnog značaja za državu pa stoga i ovi subjekti imaju javnopravni karakter. Zakonom ili aktom se određuju sva pitanja koja se tiču poslovanja ovih subjekata od osnivanja, ustrojstva, funkcioniranja, upravljanja itd. Oblasti u kojima je zastupljen sistem zakona ili upravnog akta su telekomunikacije i elektroprivreda, što su jasno uska polja interesovanja države.

4. Pojam i zakonski elementi privrednih društava

Oblast koja će biti fokus našeg interesovanja u prvim sedmicama izučavanja poslovnih subjekata su privredna društva. Iako se svakodnevno susrećemo s istim, u praksi je jako malo onih koji razlikuju različita ustrojstva privrednih društava. Stoga je potrebno izvršiti njegovo definisanje i upoznati se sa obaveznim tj. zakonskim elementima istih. Privredno odnosno trgovačko društvo je poslovni subjekt sa statusom pravne osobe koji samostalno obavlja djelatnost proizvodnje, prodaje i vršenja usluga na tržištu s ciljem sticanja dobiti. U prethodnom poglavlju smo vidjeli na koji način se mogu osnivati poslovni subjekti i jednom osnovano privredno društvo za cilj ima da stekne profit kroz obavljanje različitih djelatnosti u okviru tržišta.

PRAVO PRIVREDNIH DRUŠTAVA
Ass. Nihad Čivić, BA

Zakonski elementi privrednih društava su ujedno i obavezni elementi i koji kao takvi moraju biti ispunjeni tj. postojati.

1. Društvo je ugovorna tvorevina
2. Društvo svoj pravni subjektivitet stiče registracijom kod nadležnog organa
3. Društvo nastaje udruživanjem kapitala
4. Društvo samostalno obavlja svoju djelatnost
5. Društvo je profitna organizacija
6. Društvo je imovinski odgovorno

Za razmisliti: na osnovu odslušanog predavanja razmisliti koji su osnivački akti, kako se manifestuje pravni subjektivitet društva i šta znači da društvo samostalno obavlja svoju djelatnost?

Na idućim vježbama ćemo se upoznati s vrstama privrednih društava i elementima za njihovu individualizaciju.

Korištena literatura:

Edin Rizvanović, Poslovno pravo–natjecanje, osnivanje, prestanak poslovnih subjekata , Privredna štampa d.o.o. Sarajevo, Sarajevo, 2013.

HVALA NA PAŽNJI!